

Gyarmati Béla

Egy kitüntetés valódi története – II. rész

Örmény arcképek (8. rész) – Woyciechowsky Vilmos

Az örmény arcképekről szóló sorozatunkkal nem ismert embereket akartunk bemutatni, hanem egykori örmény elődeink közül némelyeknek, különböző leszármazottaknál máig fennmaradt arcképét szereztük volna megosztani Olvasóinkkal. Ezeknek a képeknek a piaci értékét nem ismerjük – talán nem sok –, érzelmi értékük azonban felbecsülhetetlen.

Sorozatunk eddigi 7 részében (2014. szeptember – 2015. június) olyan örmény elődeim itt-ott fennmaradt arcképeit tettem közzé, akiknek az örménységéhez nem férhetett kétség. Legtöbbjüknek már a neve is bizonyító: Begidsán, erzsébetvárosi Lukáts, Nuridsán, Temesváry... A közzétételről akkor visszatartottam dédapám képét, mert ő „csak” édesanyja (Lukács Róza) révén volt örmény származású. Nemrégiben azonban egy közösségi összejövetelen megütötte a fületem egy ma élő leszármazott büszke kijelentése: „én 17,5%-os örmény vagyok!” Hát ha egyötödnél kevesebb örménységi részarány is érték (márpedig az!), akkor az 50%-os elődöt nyugodtan tekinthetjük örménynek! Így tehát az alábbiakban kiegészítem az arckép-sorozatot dédapám arcképével.

A személy: Woyciechowsky Vilmos

Szüleinek harmadik gyermekeként 1856. február 3-i születése után négy nappal római katolikusként keresztelték Gyulaférváron, ahogy ő serdülőkorában németül vezetett naplójában írta: *Hugo Wilhelm Faustusnak*. A keresztlevél szerint atyja „Josephus Vocsekovszky (!) rom. cath.”

városi segédtsízt, anyja *Rosalia Lukács*, szintén „rom. cath.” voltak. Keresztstülei anyai nagyapja, *Lukács (Lukáts) Lukács* és akkor már özvegy anyai nagynénje, *Adorjáné Lukács Anna* voltak. Atyja lengyel, édesanyja elmagyarosodott örmény volt, akik közt a német volt a közös nyelv, így Vilmos számára is a német volt az anyanyelv.

Szülei gondosan iskoláztatták. A nagy-szebeni(?) gimnáziumban érettségizett, majd letette az egyévi önkéntesi katonai szolgálatot. Bécsben kereskedelmi akadémiát végzett és először Triesztben volt állásban, ott érte édesanyja halálhíre. Róza mama halála után a család 1880 körül Nagyszebenbe költözött, ott ismerkedett meg a dúsgazdag Nuridsán család Marriska nevű leányával, akivel hamarosan eljegyezték egymást. Vilmos 1885. december 31-i leveléből tudjuk meg, hogy (1886) „*január 2-án kezdem meg munkámat [a Magyar Leszámítoló- és Pénzváltó Bankban] az elevátornál [lift, vagy páternoszter], a rám bízott könyv: »Salda Conto« [számlakönyv] lesz*”. Menyasszonyának írott leveleiben érdekesen változtatja a németbetűs (Kanzleischrift) és a latin betűs írásmódot. A kor nyelvi (és az író lelki) beállítottságát jegyese egyik levelének egy érdekes részlete világosítja meg: „*Szívből szeretett Vilmosom! Kedves Jegyese! Mily nagy öröm nekem az én édes Vilmosom ily hamarosan ír nekem, és meg pedig negyed része magyar, mond még csak, hogy nem megy jól, azt csak te hiszed, mert igen szerény vagy, ugy-é Pestről mindig úgy fogsz írni nekem?...*”

1886. május 12-én Nagyszebenben vette feleségül az ottani, örmény ősöktől származó, mélyen vallásos és igen csinos *Nuridsán Máriát*. Így a lengyeles nevű *Woyciechowsky Vilmosnak* már nem csak édesanyja volt örmény származású, de felesége is. Egyik házassági tanújuk a kiterjedt (örmény!) rokonságból *Zakariás József* volt. Apósával, *Nuridsán Antallal* haláláig igen jó kapcsolata volt.

Az ifjú pár Pest rohamosan fejlődő részén talált szép lakást a Magyar Leszámloló és Pénzváltó Bank Csepel-rakparti akkori felépült új épületében. (Ma a műszaki egyetem számítástechnikai tanszéke működik a belülről átalakított, kívülről szépen megőrzött állagú épületben.)

Woyciechowsky Vilmos és Nuridsán Mária házasságából tíz év alatt négy gyerek született, felváltva lányok és fiúk. Lukács László pénzügyminisztériumi tanácsosként vállalta el Vilmos legidősebb fiának keresztapaságát, Lukács Béla pedig többször is vendégül látta Woyciechowsky-ékat várbeli lakásán. Amíg lehetett (Trianon!), a rokonsággal való családi kapcsolatokat Vilmosék gondosan ápolták, amit jól mutatnak az Erdélybe történt hazalátogatások és levelezések, valamint Vilmosnak a Woyciechowsky, a Nuridsán, a Temesvári és a Lukács rokonság révén megőrzött fényképek, illetve néhány Vilmos által készített olajfestmény is.

Valahányszor távol voltak egymástól feleségével, mindig szaporán leveleztek. E levelek egyebek között a sok szeretettel „csókoltatott” rokonok felsorolása révén is értékesek számunkra. Egyik levelében utal *Lukács Béla* postatakarékpénztári tanácsstaggá választására, vagy *Fatimének* (Lukács Béla feleségének) az esedékes meglátogatására.

A túrázás iránti szeretete és barátságos természete a csoportos túrázás felé terelte, így már 1884-ben a Magyar Kárpát Egyesület tagja volt. Amikor 1888-tól az MKE-ből önállóvá vált Magyar Turista Egyesület (MTE) létrejött, ő is jelen volt és kezdetől fogva tevékenyen részt vett az MTE munkájában.

„*Rajongással beszélt mindig szülőföldjéről, Erdélyről, ahol szinte minden hegyorom személyes jó barátja volt*”, írták róla turistaegyesületi társai. „*Már 18 éves korában (1872-ben) nagy kirándulásokat tett Zalatna, Vulkoj és a Detunata körül. A következő években sorra járta az Erdélyi havasokat, majd 1882-ben külföldre is kikerült... Túráiról a lelki élményeken kívül ásványokkal, virágokkal tért haza. Különösen ásványgyűjteménye volt híres és gazdag.*” (Nyugdíjából egyedül tengődő özvegy nagyanyám az 50-es évek anyagiilag nehéz helyzetében az atyjától reámaradt gyűjteményt eladta a Nemzeti Múzeumnak, ahol '56-ban maradéktalanul elégett...)

1889-től Woyciechowsky Vilmos a MTE választmányi tagja, majd pénztárosa és ellenőre volt 1919-ig. Több kirándulásán, vagy általa vezetett túrán részt vettek gyermekei is. 1905-ben tizen-éves Mariska és Erzsike lányaival együtt közreműködött a (második) dobogókői menedékház megépítésében és 1906. június 3-án lányával együtt részt vett az új menedékház kétnapos avató rendezvényén.

A világháború és következményei megfosztották szeretett turista-útvonalainak legtöbbjétől. Gyermekei családot alapítottak és nem kísérhették kirándulásaira, így inkább a turistaegyesület szervezésével foglalkozott. 1926-ban elvesztette szeretett feleségét, de vigasztalhatta három lányunokája megszületése.

Az MLPB nyugalmazott főtisztviselőjeként hosszú nyugdíjas kort ért meg. Élétének vége felé, 80 éves korában szemére hályog borult, de azért töretlenül tartotta turistaegyesületi társaival a kapcsolatot, a végén már a turistaegyesület korelnökéként.

A kor polgári erényeit tükröző okos szokás volt a „háztartási könyv”, vagy „beíró könyvecske” vezetése. Alapvetően a gondos háziasszony jegyezte be a bevételeket és kiadásokat, de az 1926-ban megövezgyült Woyciechowsky Vilmos is kötelességszerűen folytatta a háztartási könyv vezetését. Romló látása miatt egyre nehezebben olvashatók a betűi. Mintha érezte volna, hogy közeleg a viszontlátás meghalt szeretteivel, az 1935-ös beíró könyvét a kép szerint címezte.

1935. május 14-én hunyt el. Temetésén a Magyar Turista Egylet alelnöke

búcsúztatta és méltatta a magyar turistaság érdekében kifejtett több évtizedes lelkes munkásságát.

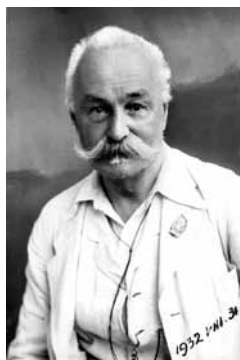

Sokat köszönhetünk neki családtörténeti szempontból is, mert többször készített feljegyzéseket, amik hozzájárultak egyes rokoni kapcsolatok tisztázásához. Megőrződött a bibliája és utolsó zsebnoteze, mindkettőben a család számtalan tagjának születési, házassági, halál- és évfordulója volt gondosan vezetve, így azok is az ősök kutatásának hasznos dokumentuma lettek.

A kép

Woyciechowsky Vilmosról 1932-ben készült egy igazolványfénykép, aminek alapján később olajban megfestették nagyjából életnagyságú (55 cm x 66 cm) arcképét. (Sajnos a művész kiléte ismeretlen.)

Woyciechowsky Vilmos egyszerű egyéniségéhez és csendes derűjéhez a kép kerete talán kissé túl dekoratív, de a szemlélő tekintetét úgyis a kép vonzza magára. Ezt ugyan nem ő festette, de mégis őt idézi minden nap...

1. kép: „Istennel! (utolsó) háztartási könyvem megkezdve 1935 január Woyciechowsky Vilmos
2. kép: Woyciechowsky Vilmos fényképe (1932)
3. kép: Woyciechowsky Vilmos portréja